

Сергієнко В.В. Право на освіту – реалії часу // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (Одеса, 26-27 лютого 2021 року). – С. 136-141.

Право на освіту – реалії часу.

Сергієнко В. В.

*кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правового регулювання економіки,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, Україна;
e-mail: sergienkovv60@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0961-9550>*

Відповідно до положень ст. 1 Конституції - Україна є соціальною, правовою державою, а відтак виходячи з зазначеного положення основним напрямком діяльності держави має бути соціальна спрямованість з дотриманням верховенства права. Враховуючи соціальну направленість діяльності держави, вона має забезпечити основні соціальні права та свободи людини що прямо закріплено у положенні ст. 3 Конституції, відповідно до якої людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Суворе і точне дотримання Конституції - є вища норма поведінки органів державної влади, посадових осіб але і всіх громадян і громадських організацій. Тому держава при прийнятті та реалізації певних програм розвитку та реформування країни має звертати увагу на відповідність прийнятих норм та програм конституційним нормам. При здійсненні реформування соціальної сфери, дотримуватись положення, що всі прийняті нормативні акти не мають зворотної сили, та не можуть погіршувати становище населення яке було до моменту прийняття нового Закону.

Аналізуючи останні соціальні реформи, що проводяться в медицині, освіті, пенсійної сфері та сфері соціально-побутового забезпечення населення Україні, варто констатувати, що органи державної виконавчої влади недотримуються окремих положень конституції, а представники народу, що входять до складу Верховної ради України та які безпосередньо приймають Закони не збираються захищати інтереси народу. [7. с.58].

Аналізуючи прийняти зміни до законів України «Про освіту. Про медичну реформу. Про пенсійне забезпечення», «Про житлово-комунальні

послуги» не направлені на захист інтересів людини, а відверто порушують права людини.

Причому варто відмітити що держава приймаючи певні нормативні акти не звертає увагу на їх невідповідність положенням Конституції, а потім вносять певні зміни саме до положень Конституції нехтуючи регламентом порядку внесення змін до акту найвищої юридичної сили. Інший шлях підлаштування прийнятих нормативних актів до Конституції це тлумачення цих актів як це зручно саме владі, Конституційний суд за такими діями влади лише спостерігає [8.с.8].

Аналізуючи норми Конституції України прийнятої 1996 році та окремі зміни що були внесені до конституції 2004 році, чимало науковців та фахівців у сфері права виділяють проблему в сфері освіти, безкоштовної медицини, соціально-пенсійного забезпечення, проблему належного забезпечення житлово-комунальній сфері, екологічної безпеки громадян та недоторканості житла.

Такий стан справ приводить не тільки до поділу суспільства але і країни в цілому, а високий рівень політизації суспільства та державних установ які забезпечують внутрішній та зовнішній захист держави створюють проблеми у сфері будівництва демократичної держави та сфері виробництва. А це як відомо приводить до постійного зростання вартості життя, що зумовлює зростання бідності та смертності в країні, та приводить до посилення міграції населення (особливо молоді), яка вимушена знаходити можливість працевлаштування та самореалізації в інших країнах Європи. В подальшому, високий рівень міграції населення, прямо вплине не тільки на формування державного бюджету та позабюджетних фондів, але і забезпечення трудовими ресурсами виробництва України. В зв'язку з чим, ми відчуваємо зараз значне скорочення фінансування соціальної сфери, науки, освіти. Так, відповідно до прийнятого Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» фінансування соціальної сфери скорочено майже на 15 відсотків, значного скорочення зазнала медицина та освіта. Отже, виходячи з вище зазначеного є в очевидно що проблема дотримання та реалізації норм Конституції України є досить актуальною темою та потребує докорінної зміни не тільки процедури її дотримання але і процедури внесення змін та реалізації.

Як зазначалось вище фінансування науки та освіти, у 2021 році значно скорочено. У зв'язку з чим, досить актуальним стало питання погіршення ситуації щодо можливості отримання вищої освіти випускниками шкіл, особливого занепокоєння шкільна освіта у селищах, це пов'язано з відсутністю розвинутої інфраструктури селищ низьким рівнем технічного

забезпечення. Особливо це є очевидним при екстремальних ситуаціях у яких відсутність розвитку інфраструктури селищ впливає на процес навчання, а у подальшому істотно впливає на складання зовнішнього незалежного оцінювання, та позбавить випускників селищних шкіл продовжити своє навчання у вищих навчальних закладах. Реформа щодо перезавантаження владних повноважень ні яких результатів у цьому напрямку не надає. Інфраструктура селищ знаходяться як і знаходилась раніше в жахливому стані, а відсутність розвитку інфраструктури прямо впливає на забезпечення робочими місцями, соціального захисту мешканців селищ. За даними соціального опиту, випускники селищних шкіл не можуть створити конкуренцію випускникам шкіл міст при вступі до вищих навчальних закладів. Як зазначалось вище погіршення становища з освітою відбувається в наслідок недотримання положень Конституції.

Поступовий перехід до оплатної форми отримання вищої освіти позбавляє певні верстви населення отримати вищу освіту, особливо при постійному зростанні вартості навчання та відсутності можливості працевлаштування.

В зв'язку з чим постає питання чому в формуванні внесків до державного бюджету та місцевих бюджетів бере участь все працююче населення, тоді як споживання перерозподіленої її частини направленої на отримання освіти здійснює лише частка населення. На нашу думку, по-перше освіта в Україні як і в більшості країн світу має бути безоплатною, а народ України повинен мати рівний доступ до отримання такої освіти. По-друге, задля рівного доступу до отримання освіти (в тому числі і вищої) селища та міста мають мати рівні умови інфраструктурного розвитку, тільки тоді випускники селищних шкіл та шкіл міст будуть знаходитись у рівних умовах при отриманні шкільної освіти.

Відповідно до ст.53 Конституції України кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам. Як бачимо положення конституційної норми не містить поняття отримання вищої освіти за власні кошти, а різні форми навчання тлумачиться як денна, заочна та вечерня. Отже отримання вищої освіти за власні кошти конституція не передбачає. Тому, розглядаючи положення законів України «Про вищу освіту та Про освіту» можливо дійти висновку про невідповідність окремих положень цих законів Конституції.

Таким чином, виходячи з вище зазначеного можливо дійти висновку що освітня реформа в Україні направлена не на надання якісної безоплатної освіти, а переведення процесу отримання освіти на оплатну форму, що надасть можливість уникнути, або скоротити витрати держбюджету на освіту. На сьогодні це підкріплюється тим, що саме батьки повинні забезпечити дитину шкільним приладдям, вони мають забезпечити школи новим обладнанням та приймати участь у здійсненні поточного ремонту за рахунок відрахування коштів до створених школами фондів.

Як бачимо, недотримання норм Конституції та прийняття законів що суперечать не тільки положенням Конституції але і інтересам суспільства, приводять не тільки до зниження рівня знань, позбавлення можливості отримання освіти селян але і до повного безладу та безкарності у сфері освіти. А як неспадки у подальшому це суттєво вплине на соціально-економічне становище країни.

Наша країна прагне впровадити європейські стандарти соціально-економічні, освітньої та медичної сфері. Але на нашу думку, Європейки стандарти не позбавляють права України як незалежної держави на дотримання національного укладу здійснення отримання освіти та встановлення національних стандартів у всіх сферах соціального буття. Так зокрема виконуючи положення Болонської конвенції Україна перейшла на 100 бальну шкалу оцінювання, це вважаємо є доцільним задля можливості нострифікації отриманого диплому в країнах європейського союзу. Але повний перехід на систему європейського навчання без врахування фінансових, технічних та інфраструктурних можливостей країни це є знищення не тільки освіти і науки але як наслідок всього народного господарства. Так як від підготовки майбутнього кваліфікованого фахівця, науковця залежить розвиток країни у цілому. Застосування дистанційної форми навчання, зменшення обсягу аудиторного навантаження лише погіршує стан справ у сфері підготовки кваліфікованих фахівців. Отже безглузде копіювання системи освіти провідних країн без врахування національних інтересів, фінансово-технічних можливостей приведе до фактичного розвалу всієї освітньої системи країни.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України.-1996.- Ст.53
2. Закон України «Про вищу освіту» Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 № 1556-VII

- 3 Закон України «Про освіту» Верховна Рада України; Закон від 05.09.2017 № 2145-VIII
4. Цивільний Кодекс України. Чинна редакція 01.01.2021. Діє з 01.01.2021. Кодекс цивільний від 16.01.2003 № 435-IV
5. Закон України "Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення" Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII (Чинний) Діє з 01.01.2021.
6. Закон України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» Стан: Чинний. Ідентифікатор: 1082-20. Текст документа від 15.12.2020
7. Сергієнко В. В. Правове забезпечення соціально-трудових відносин в Україні / В. В. Сергієнко. // Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal). – 2020. - №10(62).– С. 56-61.
8. Сергиенко В. В. Реализация отдельных норм конституции Украины как основного закона / В. В. Сергиенко, Я. А. Чуприна // Journal «ScienceRise: Juridical Science». - X., 2019. – Вип. № 4(10). – С. 4-9. – Index copernicus.